

PIRMOSIOS 1000 VAIKO GYVENIMO DIENŲ KAIP VIEŠOSIOS POLITIKOS PROBLEMOS PATEIKTIS

Ilona Tamutienė

Vytauto Didžiojo universitetas
V. Putvinskio g. 23-514, 44212 Kaunas

Vaida Auglytė

Vytauto Didžiojo universitetas,
V. Putvinskio g. 23-514, 44212 Kaunas

<https://doi.org/10.5755/j01.ppa.23.1.34281>

Anotacija. Šio straipsnio tikslas – atskleisti mokslu grįstų pirmųjų 1000 vaiko gyvenimo dienų problemų pateiktis ir jų pozicionavimą Lietuvoje. Straipsnis remiasi naratyvine literatūros apžvalga. Duomenys analizuojami taikant viešosios politikos rėminimo priegą, apsiribojant skirtingų problemos pateikčių (rėminimų) identifikavimu. Atliktas tyrimas leido išskirti šias pagrindines pirmųjų 1000 vaiko gyvenimo dienų problemų pateiktis: 1) biomedicininę (pabrėžia aplinkos poveikį vaiko raidai bei jo sveikatos rezultatams ateityje); 2) socioekonominę (pabrėžia skurdo įtaką vaiko raidai, investicijų į ankstyvąją vaikystę atsiperkamumą, būsimo žmogiškojo kapitalo stiprinimą); 3) puoselėjančios globos (pabrėžia sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos, mitybos, atliepiančio santykio elementų svarbą). 4) tvaraus vystymosi (pabrėžia rūpestį ankstyvąją vaikystę, būtinybę spręsti sveikatos, skurdo, aplinkos apsaugos problemas bei taikos ir solidarumo stiprinimo poreikį. Visos pateiktys sutelkia dėmesį į vaiko gyvenimo kelio perspektyvą bei tarpgeneracinę problemų prigimtį. Skirtingų disciplinų problemų pateiktys nekonkuruoja tarpusavyje, o sudaro pagrindą ankstyvosios vaikystės vystymo politikos darbotvarkei.

Tyrimas atskleidė, kad Lietuvoje vyrauja išskirtinai biomedicininė problemos pateiktis. Nors Lietuvos švietimo sistemoje ankstyvasis ugdymas apibrėžiamas kaip ikimokyklinis (traktuojamas nuo vaiko gimimo), tačiau pirmųjų 1000 vaiko gyvenimo dienų ugdymo sprendiniai paliekami išskirtinai tėvų atsakomybei. Socialiniame sektoriuje pirmosios 1000 dienų labiau siejamos su apsauga nuo smurto gimus vaikui. Nėščiujų ir vaikų prevencinė sveikatos priežiūra Lietuvoje vykdoma nusistovėjusia bendra tvarka, neišskiriant pažeidžiamų grupių ir neteikiant prioriteto pirmosioms 1000 vaiko gyvenimo dienų. Šiame lauke stokojama sisteminių tyrimų, advokataujančių koalicijų bei problemos įtraukimo į politinę darbotvarkę. Rekomenduojama finansuoti pirmųjų 1000 vaiko gyvenimo dienų tarpdisciplininius tyrimus, kurti advokataujančias koalicijas ir valstybinę pirmųjų 1000 vaiko gyvenimo dienų programą Lietuvoje.

Keywords: *the first 1000 days, early childhood development, policy framing, public policy.*

Reikšminiai žodžiai: *pirmosios 1000 gyvenimo dienų, ankstyvasis vaikystės vystymas, politikos problemų pateiktys, viešoji politika.*

Įvadas

Pirmųjų 1000 vaiko gyvenimo dienų (toliau – P1000D) politikos koncepcija yra holistinis požiūris į vaiko vystymąsi ir į ankstyvas intervencijas, atkreipianti dėmesį į kritinį laikotarpį nuo motinos pastojimo momento iki vaiko antrojo gimtadienio. Rečiau, ypač Jungtinėje Karalystėje, galima sutikti 1001 pirmųjų vaiko gyvenimo dienų sąvoką (Loughton, 2017, p. 70), tačiau ji susilaukia mažiau dėmesio, nors pabrėžia tuos pačius elementus kaip ir P1000D konceptas. Toliau bus naudojama P1000D sąvoka. Ši koncepcija

apibrėžia, kad šis laikotarpis yra itin reikšmingas vaiko fiziniam, kognityviniam, emociniam ir socialiniam vystymuisi, o ankstyvos intervencijos šiuo metu gali turėti ilgalaikį teigiamą poveikį vaiko bendrajai gerovei bei visam jo gyvenimo keliui (Draper et al., 2022). Kaip tyrimo objektas, P1000D yra tyrinėjamos atskirai arba kaip integrali ankstyvosios vaikystės vystymo (toliau – AVV) dalis.

Per pastaruosius dešimtmečius galima stebėti išaugusį susidomėjimą AVV lauku. Pasitelkdamas mokslu grįstus įrodymus (Black et al., 2017; Anderson et al., 2003), P1000D periodo svarbą pasauliniu mastu išryškino tokios tarptautinės organizacijos kaip Jungtinių Tautų vaikų fondas (Cusick & Georgieff, 2016), Pasaulinė sveikatos organizacija (World Health Organization, 2020), Pasaulio bankas (World Bank, 2019). Reaguodami į situaciją, kad beveik ketvirtadaliui Europos Sąjungoje (toliau – ES) gyvenančių vaikų gresia skurdas arba socialinė atskirtis, Europos Parlamentas ir Europos Komisija AVV lauke taip pat priėmė ryžtingus sprendimus. 2021 m. politinė ES darbotvarkė buvo papildyta Vaiko garantijomis, kuriomis siekiama užtikrinti, kad kiekvienas vaikas turėtų galimybę gauti nemokamą sveikatos ir socialinę priežiūrą, švietimo paslaugas, galimybę kurti socialinius santykius, pilnavertiškai maitintis bei gyventi jų poreikius atitinkančiame būste (Guio et al., 2021; Council of the European Union, 2021).

Klausimų, susijusių su P1000D laikotarpiu įtraukimas į tarptautinio lygmens darbotvarkes iš *viršaus į apačią* principu, paskatino ankstyvosios vaikystės, tame tarpe ir P1000D, politiką. Vis daugiau valstybių, pavyzdžiui Šiaurės šalys (Danielsdóttir & Ingudóttir, 2022), Naujoji Zelandija (Te Hiringa Hauora, 2022), Australija (The Centre for Community Child Health, 2021), JAV (Hamner et al., 2022) įgyvendina P1000D apsaugos politiką ir iniciatyvas.

Siekiant globalaus prioriteto susiduriama su problemos apibrėžimo pateikčių ir vieningo susitarimo, kuris padėtų atrasti bendrą viešą problemos poziciją bei susilauktų politinės paramos, iššūkiu (Shawar ir Shiffman, 2017). Išaugęs skirtingų sričių mokslininkų, tarptautinių organizacijų ir įvairių disciplinų atstovų susidomėjimas AVV lauku suponavo poreikį iširti, kaip mokslu grįsti P1000D įrodymai yra pristatomi viešosios politikos lauke. Šio straipsnio tikslas – atskleisti mokslu grįstų pirmųjų 1000 vaiko gyvenimo dienų problemų pateiktis ir jų pozicionavimą Lietuvoje. Tam iškelti šie uždaviniai: 1) apibrėžti P1000D politikos objektą; 2) identifikuoti P1000D problemų pateiktis; 3) apžvelgti P1000D pozicionavimą Lietuvos mokslo ir viešosios politikos lauke.

Tyrimo metodai

Tyrimas atliktas pasitelkiant viešosios politikos *reminimo* (angl. framing) priegią, apsiribojant skirtingų problemos pateikčių (reminimų) identifikavimu. Remiantis šiuo teoriniu požiūriu, problema gali būti vertinama iš įvairių perspektyvų ir suvokiama kaip turinti pasekmes daugeliui vertybių ir pasirinkimų. Priega padeda atskleisti procesą, kurio metu susiformuoja tam tikras suvokimas, kitaip tariant, perorientuojamas mąstymas apie problemą (Chong ir Druckman 2007). Šiame procese vieną iš esminių vaidmenų atlieka mokslininkai, nustatantys problemos apibrėžimų tendencijas. Pagal *reminimo* teoriją, pirmiausia yra identifikuojama problema (arba įvykis) ir konkretus požiūris(-iai) į ją. Kai nustatomas pradinis *reminimų* rinkinys, kitas žingsnis – pasirinkti turinio analizės šaltinius. *Reminimas* gali vykti trimis lygiais: 1) pateikti naujus įsitikinimus apie problemą; 2) naujus įsitikinimus padaryti prieinamus kitiems; 3) naujus įsitikinimus pritaikyti politikoje (Chong ir Druckman 2007). Kai į viešąją erdvę patenka ankstyvosios vaikystės tyrimų idėja, pvz., kritinė ankstyvosios intervencijos svarba, ir apie ją pradeda diskutuoti skirtingi viešosios politikos veikėjai ir ja patiki politikai, – tuomet atsiranda mokslu grįsta politika (Gormley 2011). Taigi, P1000D problemos pateiktis, ypač tarp skirtingų mokslo disciplinų, turi esminį poveikį šios politikos vystymui.

Siekiant identifikuoti kaip pirmosios 1000 dienų yra apibrėžiamos ir pateikiamos viešojoje politikoje (mokslininkai dažniausiai tai daro per rekomendacijas), bus pasitelkiamas naratyvinės literatūros apžvalgos metodas (Baumeister ir Leary 1997). Vedant raktinius žodžius, tokius kaip „early childhood development“, „first 1000 days“, „public policy framing“, „1000 gyvenimo dienų“, „ankstyvasis vaikystės ugdymas“,

„ankstyvoji vaikystės priežiūra“, „nėščiujų priežiūra“, „kūdikių maitinimas“, Google mokslinčiaus duomenų bazėje buvo atlikta paieška. Tyrimas vykdytas 2023 sausio–birželio mėn. Straipsnių atrankai buvo taikyti šie kriterijai: turinys tiesiogiai susietas su P1000D problemos charakterizavimu, yra pateikiama rekomendacija politikams, praktikams. Identifikavus pirminius problemos rėminimo kodus, papildomai ir tikslingai ieškota šiuos rėminimus patvirtinančios ar atmetančios literatūros šaltinių.

Siekiant atskleisti pirmųjų 1000 gyvenimo dienų pozicionavimą Lietuvos viešosios politikos lauke, greta literatūros apžvalgos, pasitiekiami dokumentų bei žiniasklaidos straipsnių turinio analizė.

P1000D apibrėžtis

Tiek kaip sąvoka, tiek kaip politinė problema ankstyvosios vaikystės vystymo, tarp jų ir P1000D laukas, yra pristatomi gana įvairiai. „Lancet“ žurnalo straipsnių serijoje, skirtingų autorių išryškinamas AVV terminas pabrėžia holistinį požiūrį į vaiko fizinį, emocinį, socialinį ir pažintinį vystymąsi bei yra plačiai naudojamas sveikatos srityje ar tarptautinių organizacijų veiklos lauke (Anderson et al. 2003; Britto et al. 2017). AVV sąvoka savyje talpina ir modifikuotus sektorinius apibrėžimus, pavyzdžiui, švietimo sektoriuje vartojama sąvoka *ankstyvasis ugdymas* (angl. early childhood education) arba *ankstyvoji vaikų priežiūra ir švietimas* (angl. early childhood care and education) (Marope ir Kaga 2015). ES bei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija dažniau naudoja sąvoką *ankstyvasis vaikystės ugdymas ir priežiūra* (angl. early childhood education and care) (OECD 2022; Shawar ir Shiffman 2017). Pastaraisiais metais vis didesnis dėmesys sutelkiamas ties P1000D (angl. the first 1000 days), pripažįstant jas pačiomis svarbiausiomis: tai yra maksimalaus vystymosi, plastiškumo laikotarpis, kuris padeda optimalios sveikatos, augimo ir neurologinio vystymosi pagrindus visam gyvenimo keliui (Malave et al. 2022). Nors nėra nuneigiama kitų amžiaus tarpinių svarba, tačiau pripažįstama, kad puoselėjanti aplinka per P1000D teigiamai veikia vaiko raidą, o tai lemia geresnius vystymosi rezultatus ateityje. Taigi, pirmąsias 1000 dienų galima išskirti kaip vieną iš AVV sąvokos dalių, kuri apibrėžia patį jautriausią vaiko gyvenimo tarpinį.

P1000D kaip biomedicininė problemos pateiktis

Argumentai, raginantys imtis neatidėliotinių vaikystės apsaugos priemonių, slypi žalojančios vaikystės tyrimuose (Felitti ir Anda 2010), paskatinusiuose biomedicininę problemos pateiktį, ypatingai visuomenės sveikatos politikos srityje (žr. 1 lent.). Nepalanki vaikystės patirtis, pvz., smurtas, piktnaudžiavimas alkoholiu ar narkotinėmis medžiagomis, intymių partnerių smurto liudijimas yra siejami su pagrindinėmis suaugusiųjų sergamumo ir mirtingumo priežastimis (Merrick et al. 2019). Finlay et al. identifikavo 25 tyrimus, patvirtinančius, kad žalojanti vaikystės patirtis (toliau – ŽVP) yra traumuojanči ir susijusi su padidėjusia neigiamų pasekmių sveikatai rizika per visą gyvenimą (Finlay et al. 2022).

Remiantis 2017 m. atlikta Hughes et al. (2017) sistemine literatūros apžvalga ir metaanalize, patvirtinta, kad ŽVP yra daugelio sveikatos būklių rizikos veiksnys, ypač stipriai koreliuojantis su žalingų patirčių perdavimu ateities kartoms per smurtą, psichinius sutrikimus bei priklausomybes. Pabrėžiama, kad norint gerinti visuomenės sveikatą, svarbu sutelkti dėmesį į žalojančios vaikystės prevenciją, atsparumo didinimą, plečiant paslaugų teikimo tinklą, įskaitant ir motinų sveikatos stiprinimą (Gaillard ir Jaddoe 2023). Visuomenės sveikatos perspektyvoje pateikiama problema yra sufokusuota į ankstyvosios vaikystės puoselėjimą kaip į pagrindinę priemonę, siekiant įvairių ligų prevencijos visuose žmogaus gyvenimo tarpsniuose.

Nors ŽVP problemos pateiktyje P1000D nebuvo išskirtos, kadangi moksliniai darbai rėmėsi retrospektyviais duomenimis, tačiau tai paskatino tyrimų bangą, stengiantis patvirtinti arba paneigti pagrindinę Felitti ir Anda tezę apie žalojančios vaikystės pasekmes ir poveikio visuomenės sveikatai priežastinius mechanizmus (Finlay et al. 2022). Galima daryti prielaidą, kad tai lėmė P1000D išskyrimą kaip svarbiausią vystymosi tarpinį, nes pastaruoju dešimtmečiu vis daugiau įrodymų iš AVV tyrimų išryškina P1000D periodo svarumą (Malave et al. 2022). P1000D paveikia visus vaiko formavimosi ir veikimo aspektus,

1 lentelė. Pirmųjų 1000 vaiko gyvenimo dienų, kaip viešosios politikos problemos pateiktys

BIOMEDICININĖ
<p><i>Žalojančios vaikystės patirties koncepcija:</i> traumuojantys ankstyvos vaikystės įvykiai lemia įvairias ligas suaugus, ypač psichinės sveikatos, tokias kaip depresija, savižudybės, priklausomybės. Išryškinama našta sveikatos priežiūros sistemai, kurią siūloma mažinti per rūpestį vaikystėje: puoselėti vaikystę; diegti klinikinių praktiškų standartus; diagnozuoti trauminius įvykius; saugoti vaikus nuo smurto šeimose ir kitos žalojančios aplinkos. Dominuoja visuomenės sveikatos politikos sprendiniai, siekiantys sumažinti motinų ir vaikų sergamumo ir mirtingumo rodiklius.</p>
<p><i>Vaiko vystymosi problemos pateiktis, akcentuojanti aplinkos vaidmenį:</i> nepalanki aplinka, ypač toksinis stresas, neigiamai paveikia vaikų nervinės, imuninės ir kitų sistemų vystymąsi viso gyvenimo kelio perspektyvoje. Pabrėžiamas tarpgeneracinis problemos perdavimas, akcentuojama pagalba tiek kompleksines, tiek socialines problemas patiriančioms šeimoms ir jų vaikams. Teigiama, kad ŽVP palikti biologiniai randai gali būti slopinami ir atstatyti naudojant aplinkos ir psichosocialinę paramą bei intervencijas. Dominuoja neurovystymosi problemos pateiktis bei visuomenės sveikatos sprendiniai tuo pačiu pabrėžiant ir socialinį aspektą.</p>
SOCIOEKONOMINĖ
<p><i>Ekonominė problemos pateiktis:</i> neigiami padariniai siejami ne tik su našta asmens ir visuomenės sveikatai, bet ir su prastais švietimo (nepasirengimu mokyklai, menkesniais pasiekimais, ypač matematikos) ir socialiniais padariniais. Pabrėžiama, kad investuoti į P1000D valstybėms finansiškai naudingiau nei taisyti traumų paliktus padarinius visą likusį žmogaus gyvenimą. Išryškinama investicijų į ankstyvąją vaikystę svarba: į motinos mitybą ir saugumą, savalaikį aprūpinimą vitaminais ir mikroelementais, gimdymo ir pogimdyvinio periodo priežiūrą ir socialinius ryšius bei ugdymą. Tai sustiprina ne tik vaiko raidą, bet ir jo socialinį kapitalą ateityje. Problemų sprendimui šalis turi skirti finansavimą, kuris traktuojamas kaip investicija ir yra argumentuojamas Heckman'o kreive.</p>
<p><i>Bendruomeninė / visuomeninė problemos pateiktis:</i> pabrėžiamas šeimos ir vietos bendruomenių vaidmuo, saugios aplinkos, parkų, žindymo kambarių poreikis, akcentuojama lankomosios priežiūros ir kitų bendruomenės lygyje vykdomų intervencijų bei programų reikšmė, jų veiksmingumas. Siūlomos daugiasektorinės skurdo mažinimo programos ir priemonės, kurios papildytų specifines sveikatos priežiūros ir mitybos intervencijas.</p>
PUOSELĖJANČIOS GLOBOS
<p><i>Puoselėjančios globos problemos pateiktis:</i> pasitelkia įvairių mokslo disciplinų įrodymus ir pabrėžia, kad vaikų vidinės ir išorinės aplinkos sistemos sąveikauja tarpusavyje bei daro esminę įtaką jų augimui. Palanki vystymuisi aplinka padeda išvengti socialinių, asmens ir visuomenės sveikatos problemų, įskaitant skurdo rato sustabdymą bei sveikatos nelygybių pašalinimą. Pažymima, kad šalia mylinčių globėjų, vaikams reikia ir saugių bendruomenių, tinkamo būsto, prieigos prie žaliųjų parkų, aplinkos, kurioje nėra toksinų bei galimybės gauti įperkamo, pilnaverčio maisto.</p>
TVARAUS VYSTYMOŠI
<p><i>Tvaraus vystymosi ir taikos užtikrinimo problemos pateiktis:</i> rūpestis ankstyvąja vaikystėje traktuojamas kaip raktas į darnų vystymąsi, sveikatos problemų, skurdo, aplinkos apsaugos, taikos ir solidarumo srityse. Jis yra įtrauktas į darnaus vystymosi tikslus, kurie apima nėščiąjų sveikatos priežiūrą ir mitybą, kūdikių mirtingumo mažinimą, bado ir pilnavertės mitybos klausimus, aplinkos gerinimą, priklausomybių ir smurto prevenciją. Priešingai – nesirūpinimas motinyste ir ankstyvąja vaikystėje yra pateikiamas kaip tarpgeneracinė problema, ypač socialinių konfliktų, fizinės ir psichinės sveikatos, kitų sveikatos sutrikimų, skurdo perdavimo iš kartos į kartą bei kitais atvejais.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis literatūros sąrašė pateiktais šaltiniais.

įskaitant sveikatą ir gerovę, psichinę būklę, socialinį funkcionavimą bei pažinimo vystymąsi. Besivystantis vaikas nuolat prisitaiko prie aplinkos. Šis prisitaikymas gali būti naudingas arba žalingas, priklausomai nuo aplinkos charakteristikų ir vaiko sąveikų su ja (McEwen 2022). Tai reiškia, kad vaikai gali vystytis tik taip, kaip juos įgalina šeima, bendruomenė ir platesnė visuomenė. Prasta motinos ir vaikų sveikata bei ilgalaikis (toksinis) stresas per P1000D, gali sukurti pagrindą, kuris lems sveikatos netolygumus visą jo gyvenimą (Agarwal ir Scher 2022; Magalhães-Barbosa et al. 2022). Tokia problemos pateiktis skatina imtis neatidėliotinių veiksnių bei skirti prioritetinį dėmesį šiam ankstyvajam amžiaus tarpšniui.

Taigi, biomedicininė pateiktis į P1000D periodą žvelgia per sveikatos priežiūros sistemos lauką, orientaciją nukreipdama į traumuojančių patirčių, prastos mitybos, žalingų tėvų įpročių ir kitų problemų keliama grėsmę vaikų sveikatos rezultatams.

Pirmosios 1000 dienų kaip socioekonominė problemos pateiktis

P1000D kaip bendruomeninė / visuomeninė problemos pateiktis išryškina būtinybę sutelkti dėmesį į sveikatą lemiančius veiksnius, ypač sprendžiant su nelygybe susijusias problemas (Okeyo et al. 2020) (žr. 1 lent.). Skirtingo amžiaus kohortų tyrimai, atlikti 95 pasaulio šalyse, patvirtino, kad skurdas ankstyvoje vaikystėje turi esminį poveikį ne tik sveikatai, bet ir žmogiškajam kapitalui.. Pabrėžiama daugiasektorinių skurdo mažinimo programų ir priemonių įgyvendinimo būtinybę, siekiant sustiprinti specifines, su sveikatos priežiūra ir mityba susijusias intervencijas (Victoria et al. 2022). Ankstyvosios vaikystės puoselėjimas laikomas kaip vienas iš būdų sustabdyti skurdo ir socialinės atskirties ratą tarp kartų (Tamutienė et al. 2020).

Argumentuojama, kad Išlaidų subalansavimas siekiant užtikrinti saugią ir puoselėjančią vaikystę būtų ekonomiškai naudingas ir sumažintų apkrovas, tenkančias sveikatos priežiūros sistemoms (Bellis et al. 2019). Jis taip pat padėtų spręsti ne tik skurdo problemas, bet ir sunkumus, kylančius dėl silpno žmogiškojo kapitalo (Attanasio et al. 2022). Žmogiškojo kapitalo perspektyvos rėmuose, P1000D pateikiamos kaip esminis laikotarpis, kuomet investicijos atneša didžiausią grąžą ir sustiprina ateities darbo jėgą (Rea ir Burton 2020). Žymioji Heckmano kreivė iliustruoja investicijų į vaikystę atsiperkamumą, kurios pagrįstumą patvirtino metaanalizė paremtas Rosholm et al. (2021) atliktas tyrimas. Taigi, socioekonominė problemos pateiktis implikuoja veiksmingą problemų sprendimą per investicijas į ankstyvąją vaikystę, ypač P1000D.

Pirmosios 1000 dienų kaip puoselėjančios globos ir tvaraus vystymosi pateiktis

Pirmosios 1000 dienų per puoselėjančios globos ir tvaraus vystymosi perspektyvą yra pateikiamos iš *viršaus į apačią* principu. Puoselėjanti globa laikoma klestinčio individo, bendruomenių ir visuomenių pagrindu (World Health Organization 2018) (žr. 1 lent.). Puoselėjanti globa apibrėžiama kaip sąlygos, kurias sukuria viešoji politika, programos ir paslaugos, įgalinančios bendruomenes, tėvus ir globėjus užtikrinti gerą vaikų sveikatą ir mitybą, apsaugoti juos nuo grėsmių bei suteikti galimybes ankstyvajam mokymuisi per atliepančią priežiūrą. Greta to, rūpestis ankstyvąją vaikystę yra matomas kaip konfliktų prevencijos ir taikos užtikrinimo priemonė (Dunne et al. 2021; Ntini ir Omona 2022) bei tvaraus vystymosi pagrindas (Daelmans et al. 2017). Akcentuojama tvaraus vystymosi tikslų (angl. sustainable development goals) įgyvendinimo siekis (Hughe et al. 2017). Skirtingų sričių ekspertai susivienijo į puoselėjančios globos tinklą (Seventy-first World 2018), kurio užduotis yra siekti tvaraus vystymosi tikslų per naujais mokslu rezultatai apie vaiko vystymąsi, veiksmingų strategijų ir intervencijų sklaidą bei metodinę pagalbą. 2021 m. prie tinklo buvo prisijungusios 197 šalys, tame tarpe ir Lietuva. Informacija pateikta šalių profiliuose atskleidžia, kad reikia dar daug nuveikti, nes apie ankstyvąją vaikystę, o ypač pirmąsias 1000 dienų, duomenų trūksta daugelyje šalių (Nurturing Care Framework 2018). Taigi, puoselėjančios globos ir tvaraus vystymosi perspektyva P1000D apsaugą traktuoja kaip priemonę, padedančią išvengti daugybės problemų, prisidedančią prie asmens bei visos visuomenės potencialo augimo ir klestėjimo.

P1000D problemos pateiktis Lietuvoje

Analizuojant P1000D pateiktis Lietuvoje, nustatyta, kad tyrimuose vyrauja Lietuvos sveikatos mokslų ir Vilniaus universitetų tyrėjų darbai, kurie grindžiami biomedicininio požiūriu. Plačiau nagrinėjama neišnešiotų naujagimių ir jų motinų sveikata (Paulavičienė et al. 2012; Dmitrijevaitė ir Šmigelskas 2013), baudžiamoji atsakomybė už naujagimių sveikatos sutrikdymą (Gutauskas 2021), motinų mityba ir savi-jauta gimdymo metu (Sakalauskienė ir Radišauskas 2022), žindymo ypatumai (Vaitkevičiūtė et al. 2021; Zitkute et al. 2020), natūralus vaikų maitinimas (Kudzytė 2022), imunizacija (Šeškutė et al. 2018), motinos ir vaiko prierašumas (Kalinauskienė et al. 2009).

Tamutienė et al. (2020) aprašo puoselėjančios globos koncepciją. Remiantis dokumentų ir kokybinio tyrimo rezultatais, Tamutienė ir Auglytė (2022) tyrinėjo P1000D ir atskleidė, jog tyrimo dalyviai teigiamai vertino sveikatos priežiūrą nėštumo metu bei profilaktinius vaikų sveikatos patikrinimus. Tačiau buvo identifiкуotos šios sisteminės problemos: vaikų, kurie gimė skurdžiausiose šeimose paramos, nukreiptos į jų amžiaus tarpsnį atitinkančios mitybos klausimus, nebuvimas; lankomosios priežiūros stoka; paslaugų grįžus iš gimdymo namų vakuumas; platesnės socioekonominės problemos, susijusios su gyvenamuoju būstu, aukštomis nuomos kainomis, vienišų tėvų / motinų su vaikais iššūkiams, keliančiais ilgalaikį stresą tėvams ir vaikams, kas neabejotinai turi įtakos vaiko atsakui į stresą ir paveikia kitus jo vystymosi aspektus. Autorės rekomendavo sukurti nacionalinę P1000D apsaugos programą, numatyti ją koordinuojančią instituciją, prioriteto tvarka sukurti kūdikių amžiaus tarpsnį atitinkančios mitybos bei lankomosios priežiūros sistemas.

Svarbu paminėti ir tai, kad pirmosios 1000 dienų nėra išskiriamos Lietuvos švietimo sistemoje, nors LR Švietimo įstatyme dalis šio periodo patenka į ikimokyklinio ugdymo apibrėžimą, kurio riba žymima nuo vaiko gimimo. Ikimokyklinis ugdymas pirmosiomis 1000 dienų nėra privalomas ir yra paliktas tėvų apsisprendimui bei atsakomybei (Lietuvos Respublikos Seimas 1991).

Žvelgiant į Lietuvos masinės žiniasklaidos lauką, galime atrasti neuromokslų diktuojamo biomedicininio požiūrio sklaidą, kurį palaiko socialinė iniciatyva „MaMaDu“ (Lietuvos radijas 2021). Pastebimos ir pavienių gydytojų iniciatyvos, kuriomis siekama šviesti tėvus. Taigi, P1000D konceptas Lietuvos politiniame diskurse nėra pateikiamas nei kaip visuomenės sveikatos, nei kaip demografinė, nei kaip tarpgeneracinė, nei kaip žmogiškojo kapitalo ar tvarios raidos problema.

Diskutuojant galima teigti, kad tyrimas atskleidė biomedicininę, socioekonominę, puoselėjančios globos ir tvaraus vystymosi problemas pateiktis. Iš dalies tai sutampa su Okeyo et al. (2020) išskirtomis pateiktimis, tačiau mūsų tyrimas identifikavo papildomą, tvaraus vystymosi problemas pateiktį. Turėtume pritarti minėtų autorių iškeltai problemai, jog skirtingi tarpsektoriniai problemos apibrėžimai kelia iššūkių bendros viešosios politikos problemos pateikimui ir vieningam tarpsektoriniam darbui. Tačiau skirtingai nei Okeyo et al. (2020), mes manome, kad skirtingų mokslo disciplinų ir skirtingų sektorių balsas apie problemas, susijusias su pirmosiomis 1000 dienų, yra būtinas, ypač nacionaliniu mastu bei turi būti pripažintas kaip svarbus ir susilaukti platesnio politinės bendruomenės pritarimo. Puoselėjančios globos problemos pateiktis, susidedanti iš penkių skirtingų elementų, dėmesį orientuoja į bendrų tikslų siekimą per investicijas į skirtingus sektorius. Panaši logika yra išryškėjusi ir tvaraus vystymosi problemos pateiktyje, orientuojant sprendimus per skirtingų tikslų (sveikatos, mitybos, švietimo ir kita) realizavimą, liudija, jog nevienodi sektorių balsai ir politinė parama gali būti mobilizuota, jeigu problema argumentuojama kaip svarbi ne tik individo, bet ir ateities kartų, šalies ir globalios bendruomenės gerovei (Shawar ir Shiffman 2017). Nacionalinių politikų indėlį į globalių tvaraus vystymosi tikslų realizavimą bei P1000D puoselėjimą į nacionalines darbotvarkes atnešusios šalys tik patvirtina, kad kuriant horizontalią politiką yra svarbus bendras tikslas ir visų sektorių įsitraukimas (Danfėlsdóttir ir Ingudóttir 2022). Holistinis problemos pozicionavimas leidžia sukurti nacionalinius dokumentus, kurie įtrauktų P1000D apsaugą. Atlikta Lietuvos atvejo analizė, parodė šios srities silpnumą, todėl neatsitiktinai Nacionalinis vaiko garantijų veiklos planas visiškai ignoruoja pirmąsias 1000 dienų (Stepanova 2023).

Išvados

- P1000D apima periodą nuo pastojimo momento iki vaiko antrojo gimtadienio. Jis įeina į ankstyvosios vaikystės vystymo koncepciją kaip viena iš sudėtinių dalių, o kai kuriose šalyse yra traktuojamas kaip atskiras politikos objektas.
- Apžvelgus literatūrą buvo identifikuotos šios P1000D pateiktys: biomedicininė, socioekonominė, puoselėjančios globos ir darnaus vystymosi. Kiekviena nustatyta pateiktis siūlo atitinkamus sprendimo būdus. Biomedicininė yra labiau orientuota į sveikatos sektoriaus vaidmens išryškinimą. Tuo tarpu socioekonominė problemas pateiktis iškelia bendruomenių aplinkos stiprinimo bei platesnių politikos kontekstų įtaką. Ji paremta šiuolaikiniais vystymosi mokslais, ypač epigenetika, kuri ypatingą dėmesį skiria aplinkos ir vaiko vidinių sistemų sąveikai. Žmogiškųjų išteklių problemos pateiktis pabrėžia investicijų į P1000D atsiperkamumą ilgalaikėje perspektyvoje. Per investicijas siekiama užtikrinti žmogiškojo kapitalo plėtrą, sveikatą, pagerinti švietimo, gerovės rezultatus ir sustiprinti ateities darbo jėgos išteklius. Tvarios plėtros pateiktis formuojama per tarpgeneracinį kompleksinių problemų matymą ir darnaus vystymosi tikslų darbotvarkę.
- P1000D apsaugos poreikio Lietuvoje nereglamentuoja joks konkretus politinis dokumentas ir ji nėra laikoma prioritetine sritimi. Nėščiąjų ir vaikų preventinė asmens sveikatos priežiūra yra vykdoma nusistovėjusia bendra tvarka, neišskiriant pažeidžiamų grupių. Švietimo sistemoje ankstyvasis ugdymas yra apibrėžiamas kaip ikimokyklinis ir traktuojamas nuo vaiko gimimo. Socialiniame sektoriuje P1000D siejamos tik su apsauga gimus vaikui. Ankstyvojo ugdymo prioritetas ar „vienodas startas“ neįtraukia P1000D. Nėra išnaudota galimybė kurti P1000D valstybinę koncepciją ir jos įgyvendinimo strategiją bei veiklos planą pirmajame Vaiko garantijų įgyvendinimo etape.
- Lietuva nėra finansavusi nei vieno sisteminio ankstyvosios vaikystės puoselėjimo tyrimo. Šios srities tyrimai ir interesas paliktas pavienių mokslininkų bei gydytojų iniciatyvoms. 2022 m. Lietuvoje atliktas pirmasis P1000D tyrimas išryškino šio itin svarbaus periodo apleistumo problemas, ypač kompleksinių socialinių sunkumų turinčiose šeimose, kuriose nėra užtikrinama optimali ir konkretų amžiaus tarpsnį atitinkanti vaiko mityba bei tinkamas būstas vaikus auginantiesiems asmenims. Tai užprogrmuoja socialinę nelygybę, sveikatos ir kitas problemas.
- Rekomenduojama Lietuvoje finansuoti išsamius P1000D tarpdisciplininius tyrimus, stiprinti jų sklaidą, burti koalicijas, siekiant įgyvendinti įrodymais grįstas, veiksmingas intervencijos priemones, amžių atitinkančią paramą maistu, jaunų šeimų būsto politiką, nėščiąjų ir vaikus iki 2 metų amžiaus auginančių lankomąją priežiūrą. Kartu su sveikatos priežiūros priemonėmis, būtina alternatyviai plėtoti skurdo prevencijos ir socialinių paslaugų vystymą. Tam užtikrinti yra tikslinga kurti valstybinę P1000D programą, kurios įgyvendinimui būtų galima panaudoti bent dalį Europos vaiko garantijoms įgyvendinti numatytų lėšų.

Literatūra

1. Agarwal, S., Scher, M. S. 2022. “Fetal-neonatal neurology program development: Continuum of care during the first 1000 days.” *Journal of Perinatology* 42(2): 165-168. <https://doi.org/10.1038/s41372-021-01282-5>
2. Anderson, L. M., Shinn, C., Fullilove, M. T., Scrimshaw, S. C., Fielding, J. E., Normand, J., ... Task Force on Community Preventive Services. 2003. “The effectiveness of early childhood development programs: A systematic review.” *American journal of preventive medicine* 24(3): 32-46. [https://doi.org/10.1016/S0749-3797\(02\)00655-4](https://doi.org/10.1016/S0749-3797(02)00655-4)
3. Attanasio, O., Cattan, S., Meghir, C. 2022. “Early Childhood Development, Human Capital, and Poverty.” *Annual Review of Economics* 14: 853-892. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-092821-053234>
4. Baumeister, R. F., Leary, M. R. 1997. “Writing narrative literature reviews.” *Review of general psychology* 1(3): 311-320. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.1.3.311>

5. Bellis, M. A., Hughes, K., Ford, K., Rodriguez, G. R., Sethi, D., Passmore, J. 2019. "Life course health consequences and associated annual costs of adverse childhood experiences across Europe and North America: a systematic review and meta-analysis." *The Lancet Public Health* 4(10): e517-e528. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(19\)30145-8](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(19)30145-8)
6. Black, M. M., Walker, S. P., Fernald, L. C., Andersen, C. T., DiGirolamo, A. M., Lu, C., ... Grantham-McGregor, S. 2011. "Early childhood development coming of age: science through the life course." *The Lancet* 389(10064): 77-90. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)31389-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(16)31389-7)
7. Britto, P. R., Lye, S. J., Proulx, K., Yousafzai, A. K., Matthews, S. G., Vaivada, T., ... Bhutta, Z. A. (2017). "Nurturing care: promoting early childhood development." *The Lancet* 389(10064): 91-102. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)31390-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(16)31390-3)
8. Chong, D., & Druckman, J. N. 2007. "Framing theory." *Annual Review of Political Science* 10: 103-126. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054>
9. Council of the European Union. 2021. Council Recommendation 2021/1004 establishing a European Child Guarantee. Accessed October 20, 2023. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021H1004>
10. Cusick, S., Georgieff, M. K. 2016. *The first 1,000 days of life: The brain's window of opportunity*. New York, NY: UNICEF. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2016.05.013>
11. Daelmans, B., Darmstadt, G. L., Lombardi, J., Black, M. M., Britto, P. R., Lye, S., ... Richter, L. M. 2017. "Early childhood development: the foundation of sustainable development." *The Lancet* 389(10064): 9-11. <https://doi.org/10.1136/bmj.h4029>
12. Daniélsdóttir, S., Ingudóttir, J. 2021. *The First 1000 Days in the Nordic Countries: Policy Recommendations*. Accessed October 20, 2023. <https://doi.org/10.6027/nord2022-006>
13. Dmitrijevaitė, A., Šmigelskas, K. 2013. „Neišnešiotus naujagimius pagimdžiusių moterų patiriamas nerimas ir depresijos rizika bei galimai su jais susiję veiksniai.“ *Visuomenės sveikata* (1), 60. [https://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.1\(60\)/VS%202013%201\(60\)%20ORI%20S%20Neisnesioti%20naujagimiai.pdf](https://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.1(60)/VS%202013%201(60)%20ORI%20S%20Neisnesioti%20naujagimiai.pdf)
14. Draper, C. E., Klingberg, S., Wrottesley, S. V., Milner, K., Fisher, J., Lakes, K. D., Yousafzai, A. K. 2022. "Interventions to promote development in the next 1,000 days: a mapping review." *Child: Care, Health and Development*. <https://doi.org/10.1111/cch.13084>
15. Dunne, L., Brennan-Wilson, A., Craig, N., Miller, S., Connolly, P., Leckman, J., ... Walmsley, P. 2021. "Promoting social cohesion and peacebuilding through investment in early childhood development programs." In *Transitioning to Peace: Promoting Global Social Justice and Non-violence* 305-322. https://doi.org/10.1007/978-3-030-77688-6_17
16. Eurochild and the International Step by Step Association. 2023. *First Years, First Priority*. Accessed October 20, 2023. <https://firstyearsfirstpriority.eu/the-campaign/>
17. Felitti, V. J., Anda, R. F. 2010. "The relationship of adverse childhood experiences to adult medical disease, psychiatric disorders, and sexual behavior: Implications for healthcare." In *The impact of early life trauma on health and disease: The hidden epidemic* 77-87. <https://doi.org/10.13109/zptm.2002.48.4.359>. <https://doi.org/10.13109/zptm.2002.48.4.359>
18. Finlay, S., Roth, C., Zimsen, T., Bridson, T. L., Sarnyai, Z., McDermott, B. 2022. "Adverse childhood experiences and allostatic load: a systematic review." *Neuroscience and Biobehavioral Reviews* 104605. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2022.104605>
19. Gaillard, R., Jaddoe, V. W. 2023. "Maternal cardiovascular disorders before and during pregnancy and offspring cardiovascular risk across the life course." *Nature Reviews Cardiology* 1-14. <https://doi.org/10.1038/s41569-023-00869-z>
20. Gormley Jr, W. T. 2011. "From science to policy in early childhood education". *Science* 333(6045): 978-981. <https://doi.org/10.1126/science.1206150>
21. Guio, A. C., Frazer, H., & Marlier, E. 2021. *Study on the economic implementing framework of a possible EU Child Guarantee scheme including its financial foundation: Second phase of the Feasibility Study for a Child*

- Guarantee. Final Report. Accessed October 20, 2023. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8382&furtherPubs=yes>
22. Gutauskas, A. 2021. "Baudžiamoji atsakomybė už gimusio gyvybingo vaiko sunkų sveikatos sutrikdymą dėl neatsargumo." *Teisės apžvalga* 1 (23): 144-163. <https://doi.org/10.7220/2029-4239.23.8>
 23. Hamner, H. C., Nelson, J. M., Sharma, A. J., Jefferds, M. E. D., Dooyema, C., Flores-Ayala, R., ... Perrine, C. G. 2022. "Improving nutrition in the first 1000 days in the United States: A federal perspective." *American Journal of Public Health* 112(S8): S817-S825. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2022.307028>
 24. Hong, X. 2021. "Education and peacebuilding: Analysis based on theory and big data." In 2021 4th International Conference on Humanities Education and Social Sciences (ICHESS 2021) 2358-2363. Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.211220.408>
 25. Hughes, K., Bellis, M. A., Hardcastle, K. A., Sethi, D., Butchart, A., Mikton, C., ... Dunne, M. P. 2017. "The effect of multiple adverse childhood experiences on health: a systematic review and meta-analysis." *The Lancet Public Health*, 2(8): e356-e366. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(17\)30118-4](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(17)30118-4)
 26. Kalinauskienė, L., Cekuoliene, D., Van Ijzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., Juffer, F., Kusakovskaja, I. 2009. "Supporting insensitive mothers: the Vilnius randomized control trial of video-feedback intervention to promote maternal sensitivity and infant attachment security." *Child: care, health and development* 35(5): 613-623. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2009.00962.x>
 27. Kudzytė, J. 2022. "Natūralus maitinimas. Papildomi produktai, jų davimo terminai ir pagrindumas." *Lietuvos bendrosios praktikos gydytojas* 26 (6): 425-428. <https://doi.org/10.37499/LBPG.991>
 28. Lawn, J. E., Ohuma, E. O., Bradley, E., Idueta, L. S., Hazel, E., Okwaraji, Y. B., ... Babu, G. R. 2023. "Small babies, big risks: global estimates of prevalence and mortality for vulnerable newborns to accelerate change and improve counting." *The Lancet* 01(10389): 1707-1719. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(23\)00522-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(23)00522-6)
 29. Lietuvos radijas ir televizija. 2021. Per pirmąsias 1000 dienų vaiko smegenys formuojasi aktyviausiai: į ką tėvai turėtų atkreipti dėmesį. Žiūrėta 20 spalio, 2023. <https://www.lrt.lt/naujienos/gyvenimas/13/1457960/per-pirmasias-1000-dienu-vaiko-smegenys-formuojasi-aktyviausiai-i-ka-tevai-turetu-atkreipti-demesi>
 30. Lietuvos Respublikos Seimas, LR Švietimo įstatymas priimtas, 1991-06-25. I-1489, galiojanti suvestinė redakcija 2023-04-01 - 2023-06-30. Žiūrėta 20 spalio, 2023. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
 31. Loughton, T. 2017. "Building research findings into policy and policy into action." In *Transforming Infant Wellbeing: Research, Policy and Practice for the First 1001 Critical Days* 272-278. <https://doi.org/10.4324/9781315452890>
 32. Magalhães-Barbosa, M. C. D., Prata-Barbosa, A., Cunha, A. J. L. A. D. 2022. "Toxic stress, epigenetics and child development." *Jornal de Pediatria* 98: 13-18. <https://doi.org/10.1016/j.jpmed.2021.09.007>
 33. Malave, L., van Dijk, M. T., Anacker, C. 2022. "Early life adversity shapes neural circuit function during sensitive postnatal developmental periods." *Translational psychiatry* 12(306). <https://doi.org/10.1038/s41398-022-02092-9>
 34. Marope, P. T. M., Kaga, Y. 2015. *Investing against evidence: The global state of early childhood care and education*. UNESCO Publishing. <https://doi.org/10.54675/IBQA9325>
 35. Martorell, R., Zongrone, A. 2012. "Intergenerational influences on child growth and undernutrition." *Paediatric and perinatal epidemiology* 26: 302-314. <https://doi.org/10.1111/j.1365-3016.2012.01298.x>
 36. McEwen, C. A. 2022. "Connecting the biology of stress, allostatic load and epigenetics to social structures and processes." *Neurobiology of Stress* 17: 100426. <https://doi.org/10.1016/j.yinstr.2022.100426>
 37. Merrick, M. T., Ford, D. C., Ports, K. A., Guinn, A. S., Chen, J., Klevens, J., ... Mercy, J. A. 2019. "Vital signs: Estimated proportion of adult health problems attributable to adverse childhood experiences and implications for prevention-25 States, 2015-2017." *Morbidity and Mortality Weekly Report* 68:999-1005. Accessed October 20, 2023. <https://doi.org/10.15585/mmwr.mm6844e1>
 38. Nurturing Care Framework. 2018. Country profiles. Accessed October 20, 2023. <https://nurturing-care.org/resources/country-profiles>
 39. Ntini, T., & Omona, J. 2022. "Peacebuilding Through Early Childhood Care and Education in a Post-Conflict Society: The Roles of the Parents and the Early Childhood Development Centres in Gulu District, Northern Ugan-

- da." Southern African Journal of Social Work and Social Development 34(1): 1-19. <https://doi.org/10.25159/2708-9355/9535>
40. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). 2022. „Early childhood education and care workforce development: A foundation for process quality.“ OECD Education Policy Perspectives 54. Accessed October 20, 2023. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/e012efc0-en.pdf?expires=1697820834&id=id&accname=guest&checksum=B25F253ECD25325D0C73F6A4F7A7165C>
41. Okeyo, I., Lehmann, U., Schneider, H. 2020. “The impact of differing frames on early stages of intersectoral collaboration: the case of the First 1000 Days Initiative in the Western Cape Province.” Health Research Policy and Systems 18: 1-14. <https://doi.org/10.1186/s12961-019-0508-0>
42. Paulavičienė, I. J., Drazdienė, N., Vaitkevičienė, R., Vezbergienė, N., Gudaitienė, R., Tamulienė, L., ... Duksienė, L. 2012. „Ypač mažos gestacijos naujagimių gydymo rezultatai.“ Sveikatos mokslai 22(6):33-37. <https://doi.org/10.5200/375>
43. Plėšytė-Būtienė, I. 2023 1000 pirmų gyvenimo dienų: kaip rūpintis vaiku, kad jis užaugtų sveikas ir stiprus? Žiūrėta spalio 20, 2023. <https://www.alfa.lt/gyvenimas/sveikata/1000-pirmu-gyvenimo-dienu-kaip-rupintis-vaiku-kad-jis-uzaugtu-sveikas-ir-stiprus/285393/>
44. Rea, D., & Burton, T. (2020). New evidence on the Heckman curve. Journal of Economic Surveys, 34(2), 241-262. <https://doi.org/10.1111/joes.12353>
45. Rosholm, M., Paul, A., Bleses, D., Højen, A., S. Dale, P., Jensen, P., ...Calmar Andersen, S. 2021. “Are impacts of early interventions in the Scandinavian welfare state consistent with a Heckman curve? A meta-analysis.” Journal of Economic Surveys 35(1): 106-140. <https://doi.org/10.1111/joes.12400>
46. Roubinov, D., Browne, D., LeWinn, K. Z., Lisha, N., Mason, W. A., Bush, N. R. 2022. “Intergenerational transmission of maternal childhood adversity and depression on children’s internalizing problems.” Journal of Affective Disorders 308: 205-212. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.04.030>
47. Sakalauskienė, E., Radišauskas, R. 2022. „Mitybos tipas ir jo sąsajos su moterų sveikata bei savijauta nėštumo metu.“ Visuomenės sveikata. 2 (97): 87-93. <https://hdl.handle.net/20.500.12512/115232>
48. Seventy-first World Health Assembly. 2018. Global Strategy for Women’s, Children’s and Adolescents’ Health (2016-2030): early childhood development. Accessed October 20, 2023. https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA71/A71_19Rev1-en.pdf
49. Šeškutė, M., Tamulevičienė, E., & Levinienė, G. 2018. “Knowledge and attitudes of postpartum mothers towards immunization of their children in a Lithuanian tertiary teaching hospital.” Medicina 54(2): 1-9. <https://doi.org/10.3390/medicina54010002>
50. Shawar, Y. R., & Shiffman, J. 2017. “Generation of global political priority for early childhood development: the challenges of framing and governance.” The Lancet, 389(10064): 119-124. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)31574-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(16)31574-4)
51. Stepanova, K. 2023. Lithuania’s Child Guarantee National Action Plan - An overview. Accessed October 20, 2023. <https://eurochild.org/uploads/2023/07/Lithuania-NAP-one-pager.pdf>
52. Suárez-Idueta, L., Yargawa, J., Blencowe, H., Bradley, E., Okwaraji, Y. B., Pingray, V., Lee, A. C. 2023. “Vulnerable newborn types: Analysis of population-based registries for 165 million births in 23 countries, 2000-2021.” An International Journal of Obstetrics & Gynaecology. 1-16. <https://doi.org/10.1111/1471-0528.17505>
53. Tamulienė, I. 2021. Dėl plano „Naujos kartos Lietuva“ projekto. Žiūrėta spalio 20, 2023. <https://www.vdu.lt/lt/prof-i-tamutiene-del-plano-naujos-kartos-lietuva-projekto/>
54. Tamulienė, I. 2023. Vaikai skurdo ir socialinės atskirties paliestose šeimose - apiešti. Žiūrėta spalio 20, 2023. <https://www.vdu.lt/lt/vaikai-skurdo-ir-socialines-atskirties-paliestose-seimose-apiesti/>
55. Tamulienė, I., Auglytė, V. 2022. Kokia parama ir paslaugos yra prieinamos nėščiosioms ir vaikams iki 2 metų amžiaus? NVO vaidmuo. Žiūrėta spalio 20, 2023. <http://www.nvovaikamskonfederacija.lt/dokumentai/>
56. Tamulienė, I., Kirka, V., Auglytė, V., Jogaitė, B. 2020. Nuo baudžiamosios intervencijos link puoselejančios globos: tarpdisciplininis žvilgsnis į vaiko apsaugą ir gerovę: monografija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

57. Te Hiringa Hauora. 2022. First 1,000 Days Programme Summary. Accessed October 20, 2023. https://www.hpa.org.nz/sites/default/files/1220423_1.pdf
58. The Centre for Community Child Health. 2021. Strong Foundations: Getting it Right in the First 1000 Days. Accessed October 20, 2023. <https://www.rch.org.au/uploadedFiles/Main/Content/ccchdev/2109-PolicyBrief-32-v2.pdf>
59. Vaitkevičiūtė, M., Stonienė, D., Samsonaitė, P., Ulvydaitė, A., Juotkutė, M. 2021. "Naujagimiams palankioje ligininėje gimusių naujagimių žindymo ypatumai pirmaisiais gyvenimo metais." Lietuvos akušerija ir ginekologija 24(4): 284-289. <https://doi.org/10.37499/LAG.744>
60. Victora, C. G., Hartwig, F. P., Vidaletti, L. P., Martorell, R., Osmond, C., Richter, L. M., ... Black, R. E. 2022. "Effects of early-life poverty on health and human capital in children and adolescents: analyses of national surveys and birth cohort studies in LMICs". The Lancet. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)02716-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)02716-1)
61. World Bank. 2019. World Development Report 2019: The Changing Nature of Work. 123-136. Accessed October 20, 2023. <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2019>
62. World Health Organization. 2018. Nurturing care for early childhood development: a framework for helping children survive and thrive to transform health and human potential. Accessed October 20, 2023. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272603/9789241514064-eng.pdf>
63. World Health Organization. 2020. Improving early childhood development: WHO guideline. Accessed October 20, 2023. <https://www.who.int/publications/i/item/97892400020986>
64. Zitkute, V., Snieckuviene, V., Zakareviciene, J., Pestenyte, A., Jakaite, V., Ramasauskaite, D. 2020. "Reasons for breastfeeding cessation in the first year after childbirth in Lithuania: a prospective cohort study." Medicina 56(226): 1-12. <https://doi.org/10.3390/medicina56050226>

Ilona Tamutienė, Vaida Auglytė

FRAMING THE FIRST 1000 DAYS OF A CHILD'S LIFE AS A PUBLIC POLICY ISSUE

Summary. *This article aims to reveal evidence-based problems of the first 1000 days of a child's life and their positioning in Lithuania. The article is based on a narrative literature review. The data were analysed using public policy problem framing approach, restricted to identifying different framings of the problem. The main framings of the problem of the first 1000 days of a child's life were identified: (1) biomedical (emphasis on influence of environmental factor when considering child's development, as well as future of his health outcomes); (2) socio-economic (emphasis influence of poverty on child development, returns from early investments in children, the strengthening of future human capital); (3) nurturing care (emphasis the importance of health care, social protection, nutrition, responsive relationships); (4) sustainable development (emphasis the concern of early childhood, the necessity to resolve health, poverty, and environmental issues, and strengthening peace and solidarity). All framings focus on the life course perspective of child's life and the intergenerational nature of problems. Different fields' problem-presenting frameworks do not compete with one another but serves as the foundation for a robust policy agenda for early childhood development.*

Both in science and in the media, Lithuania is dominated by an exclusively biomedical framings of the problem. Although in the Lithuanian education system, early childhood education is defined as pre-school, treated from the birth of the child, but the educational solutions of the first 1000 days of the child's life are left to the responsibility of the parents. In the social sector, the first 1000 days are more associated with protection against violence after the birth of a child. Preventive health care for pregnant women and children in Lithuania is carried out in an established general guideline, without excluding vulnerable groups and without prioritizing the first 1000 days of a child's life. Systematic research, advocacy coalitions and the inclusion of

the problem on the political agenda are lacking in this field. It is recommended to finance interdisciplinary research on the first 1000 days of a child's life, to create coalitions and a state program for the first 1000 days of a child's life in Lithuania.

Ilona Tamutienė, vyr. mokslo darbuotoja, profesorė, Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas, Lietuva
El. paštas: ilona.tamutiene@vdu.lt

Vaida Auglytė, Politikos mokslų doktorantė, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva
El. paštas: vaida.auglyte@vdu.lt

Ilona Tamutienė, Senior Researcher and Professor, Vytautas Magnus University, Kaunas Lithuania
E-mail: ilona.tamutiene@vdu.lt

Vaida Auglytė, PhD Student of Political Science, Vytautas Magnus University, Lithuania
E-mail: vaida.auglyte@vdu.lt

